

1. Obiekt

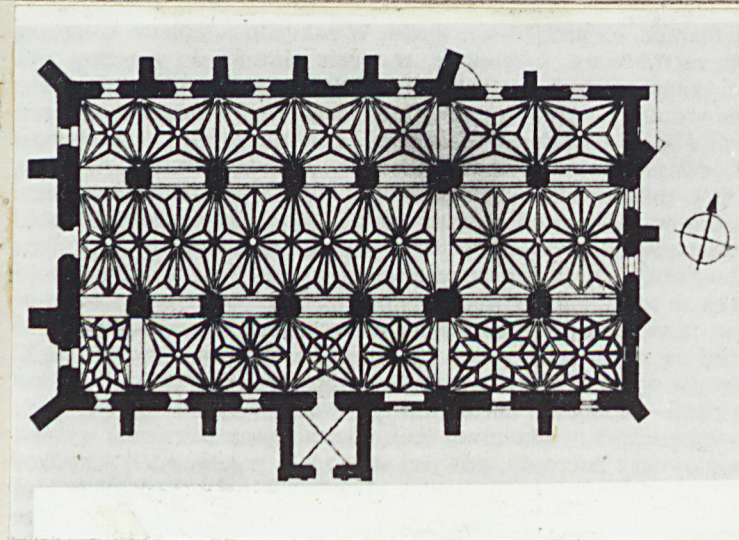
MS POKOLEGIACKI
KOSCIOŁ POKOLEGIACKI p.w. św. STANISŁAWA bpa

2. Czas powstania
kon. 1. ćw. XVw

3. Miejscowość

SZAMOTUŁY

1889/1

autor zdjęć Igor Gąsowski
data wykonania październik 1983
miejsce przechowywania negatywów WKZ-Poznań

4. Adres

ul. Kapłańska 12

nr hipoteczny księga w Szamotułach
t. XIII k. 242

5. Przynależność administracyjna

województwo poznańskie

gmina Szamotuły

6. Poprzednie nazwy miejscowości

SAMTER

7. Przynależność administracyjna
przed 1.VI.1975 r.

województwo poznańskie

powiat szamotulski

8. Właściciel i jego adres

Kuria Metropolitalna-Poznań

ul. Mieszka I/2

9. Użytkownik i jego adres

Parafia Kościoła rzym.-kat.
w Szamotułach ul. Kapłańska 12

10. Rejestr zabytków

2455/A
Nr AK.I-11a/155 data 21.12.1932

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Kościół wzmiankowany już w 1298 r. Zbudowany z fundacji braci Świdów Szamotulskich /Dobrogosta, kasztelana poznańskiego i Wincentego, kasztelana międzyrzeckiego/ w 1 ćw. XV w./ok.1423/. W ciągu XV w. dobudowano kaplice przy prezbiterium /jednej od strony pn., dwóch - od pd./. W latach 1458-67 wzniesiono kaplicę Sw. Trójcy /Kapelanów-śpiewaków/ z fundacji Piotra Szamotulskiego, kasztelana poznańskiego. Kolejną przebudowę podjęto dzięki staraniom Łukasza Górki herbu Łodzia. Łukasz, późniejszy biskup wrocławski był wychowankiem bpa Uriela Górki. Ożeniony w 1499 z córką wojewody poznańskiego; Andrzeja z Szamotuł. Objął stanowisko kasztelana Łędzkiego i spryckiego, a w 1508 - starostwo generalne wielkopolskie. W roku 1511 zostaje kasztelanem ~~wielkopolskim~~ poznańskim. Był czynnym przeciwnikiem Reformacji. W 1535 obejmuje stanowisko wojewody poznańskiego. W roku 1530 umiera mu żona, a w 1538 otrzymuje intratną synekurę - biskupstwo wrocławskie. Umiera w 1542. Gruntownej przebudowy dokonano w latach 1513-42. Zwężono i podwyższono prezbiterium, prawdopodobnie zwężono także nawę gł., przebudowano kaplice przy prezbiterium, wzniesiono nowe filary, /cdn. "Nr 1 - wkładka/

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach wnętrze wyposażenie, instalacje)

Kościół położony przy ul. Kapłańskiej, na skraju Starego Miasta, na zach. od rynku. Na placu, ogrodzony murem z dwiema bramami /wsch. z dzwonnica obok i zachm., za nią aleja prowadząca na pobliski cmentarz/. Wokół muru wieniec starych drzew kasztanowych. Kościół murowany z cegły w układzie polskim, o konstrukcji filarowo-szkarpowej. Stropy oparte o konstrukcję żebrową, ceglane w układzie gwiazdzistym. Więźba dachowa drewniana o jednej kalenicy. Pokrycie dachów podwójne, karpiówką "w łuskę". Na kalenicy gąsior ceramiczny. Portale fasady wykonane z profilowanej, kolorowej cegły ceramicznej. Kościół założony na planie foremnego prostokąta, trójnawowy, bazylikowy, siedmioprzęskowy z dwuprzęsłowym, niewyodrębnionym na zewnątrz prezbiterium. Przęsła nawy gł. i prezbiterium prostokątne, w nawie gł. bardziej wydłużone, a w nawach bocznych zbliżone do kwadratu. Wewnątrz dwa przęsła prezbiterium wyodrębnione w nawie gł. łukiem tęczowym, a w bocznych pasami gurtowymi. Nawa gł. wyższa o ok. 1/3 od bocznych. Podobne proporcje utrzymano przy podziałach horyzontalnych. Rytmowi podziałów wewnętrznych odpowiada rozmieszczenie szkarp. Całość elementów konstrukcyjnych i dekoracyjnych podkreśla wertykalizm założenia. W przęśle zach. nawy gł. empora z balustradą z wyodrębnionymi polami prostokątnymi. Utworzona przez wysunięte filary arkada zamknięta jest łagodnym odcinkiem łuku. Arkady międzynawowe ostrołukowe wsparte na kwadratowych filarach o ściętych narożnikach z profilowanej cegły. Filary ostrołukowego, profilowanego łuku tęczowego mają przejrój krzyżowy. Profilowane, nieotynkowane słuźki wspierają kielichowe, otynkowane konssole, na które spływają żebra sklepień gwiazdzistych o zróżnicowanych układach. W zakrystii sklepienie kolebkowe. Duże okna ostrołukowe w nawie głównej do znacznej wysokości zamurowane. Od zach., na osi okno przebiegające przez całą wysokość ściany, ostrołukowe o profilowanym obramieniu. W prezbiterium, analogicznej wysokości, dwa symetrycznie rozmieszczone okna, pomiędzy nimi ołtarz gł. Ponad nim, w górnej partii ściany polichromia. Na sklepieniach, na białym tle malowane proste wicie roślinne. Reszta ścian otynkowana na biało - bez dekoracji. Z zewnątrz kościół oszkarpowany wydatnymi, w dolnej części pogrubionymi przyporami. Szkarpy narożne ustawione skośnie. Okna naw bocznych o tynkowanych obramieniach. Pod gzymsem wieńczącym biały pas tynkowy. Fasada z trzema portalami. /cdn. Nr 3 - wkładka/

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
20.000 m ³	1050 m ²	sakralne	sakralne

18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja

W 1949 przeprowadzono renowację obiektu.
Od 1960 roku Muzeum Diecezjalne w Poznaniu prowadzi prace konserwatorskie obiektów ruchomych wnętrza.

W latach 1979-83, za zezwoleniem WKZ w Poznaniu /nr. K.L.III 534-95/79/ dokonano naprawy więźby dachowej, pokrycia dachu, wymiany opieżeń blach oraz przeprowadzono roboty impregnacyjno-konserwatorskie. Wbudowano także nową zakrystię w część wsch. nawy pn., pozostawiając ślady dawnego pomieszczenia przy prezbiterium oraz zdjęto tynki zewnętrzne z fasady. Roboty przebiegały pod nadzorem M. Sznajdera. /cdn. "Nr 2-wkładka/

19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

dobry

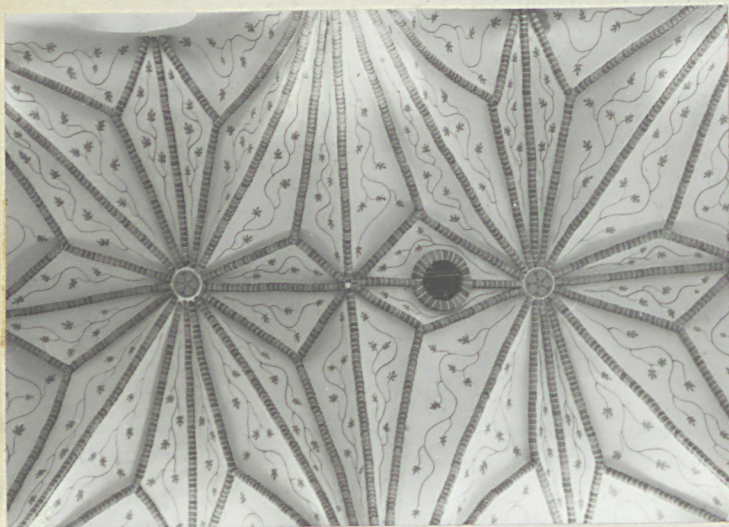
instalacje: elektryczna, c.o. , odgromowa

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Archiwum Archidiecezjalne w Poznaniu

WKZ-Poznań: Inwentaryzacja, rzut, przekrój, 3 elewacje /1:100
0., P.T.

ywania, sygnatury)

22. Bibliografia

1/Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, t.V, z.23 /W-wa 1966/

2/J.Kohte: Verzeichnis d. Kunstdenkmäler d. Prov. Posen. t.III
/Berlin 1898/

3/J.Łukaszewicz: Krótki opis histor. Kościołów parochialnych
w dawnej... t.II /Poznań 1859/

3/St.Kozierowski: Schematyzm historyczny... /Poznań 1934/

4/A.Dubowski: Zabytkowe kościoły Wielkopolski /Poznań 1956/

5/W.Kwiekova: Architektura kolegiaty w Szamotułach

6/A.Miłobędzki: Późny gotyk. Studia... /W-wa 1965/

7/M.Walicki: Gotyk Wielkopolski /Arkady 1936/

8/H.Kondziela: Rozpoznanie konserwatorskie układu urb. miasta
PKZ-Poznań 1960 /mps/

24. Uwagi różne

Istnieją dwie karty starego typu dla obiektów nieruchomych
dotyczące kościoła pokolegiackiego w Szamotułach, w ka-
talogu WKZ w Poznaniu z dn.6.X.1955 oraz z dn.29.IV.1953r.

25. Wypełnił

Kamiński Robert

Imię i nazwisko

data 5.XI. 1983

26. Sprawdził

Imię i nazwisko

data

27. Załączniki

Nr 1 - wkładka

1. Miejscowość

SZAMOTUŁY

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOŚCIOŁ POKOLEGIACKI

3. Zawartość wkladki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Nr-1.cdn.historii obiektu, Nr-2.cdn.konserwacji, Nr-3.cdn.opisu

Nr - 1. arkady międzynawowe oraz sklepienia. Nad ostatnim przęsłem zachodnim nawy pd. dobudowano wieżę-dzwonnicę. Tak przekształcony kościół nabrał cech stylu późnogotyckiego. W roku 1569 zostaje oddany protestantom, a od roku 1573 przechodzi w ręce Braci Czeskich. Od roku 1594 staje się ponownie kościołem katolickim. W roku 1938 przestaje pełnić funkcję kolegiaty i do dzisiaj jest kościołem parafialnym.

Nr - 2. Dokumentacje wcześniejszych restauracji zostały zabrane przez Niemców w roku 1945. Wiemy, że w 1772 pokryto kościół nowym dachem, a w latach 1884-90 otynkowano wnętrza, zniesiono wieżę-dzwonnicę oraz dobudowano kruchtę od strony pd.

Nr - 3. Fasada z trzema portalami, elewacja wsch. zamknięta prosto. Dachy naw bocznych pulpitowe, nawy gł. - dwuspadowy. Na wysokości czwartego przęsła od strony pd. dostawiona kruchta /na planie zbliżonym do kwadratu/, kryta osobnym dachem pulpitowym. Fasada na ceglany cokole. Boczne portale z kon. XIX w. Okno, od strony pn. pomniejszone w otynkowanej wnęce. Cegła w portalach ~~kxx~~ w kolorach zielonym i brązowym. Drzwi drewniane z desek z metalowymi okuciami. W portalach bocznych w partii łuku - wydzielone pola przeszklone z kratą. Przy portalu pd. od strony pn. szkarpa przechodzi górą w cylindryczną wieżyczkę ze stożkowym blaszanym daszkiem. Szczyt schodkowy z blendami w dwóch kondygnacjach. Elewacja wsch. silnie rozczłonkowana ze szkarpa na osi przez całą wysokość, górą przechodząca w sześcioboczną wieżyczkę na sygnaturkę. Dolna kondygnacja z dwoma dużymi, wysmukłymi oknami. Pierwotnie istniały także okna naw bocznych - obecnie zamurowane /pd. - pozostawiona wnęka otynkowana, w niej umieszczony krucyfiks/. Część pn. elewacji wsch. skomplikowana dodatkowo wbudowanym później, pomiędzy szkarpy frontonem zakrystii, krytym osobnym pulpitowym dachem. Ponad nim - fragment wnęki po dawnym oknie. Drzwi drewniane w prostym obramieniu, powyżej na szerokość wejścia pas otynkowany z niewielkim prostokątnym oknem, po bokach blendy zamknięte odcinkami łuków. Ponad d. oknami naw bocznych parapet o uskokowej linii, wyznaczający pierwotną wysokość naw bocznych i gł., powyżej szczyt /z 1poł. XVI w/, schodkowy z trzema parami sterczyn, rozczłonkowany blendami /niektóre wytynkowane/ ostrołukowymi. Pn. ściana zakrystii rozdzielona arkadkowym fryzem na dwie kondygnacje. W dolnej cztery symetrycznie rozmieszczone blendy ostrołukowe. Na wysokości

Wkładkę założył: Kamiński Robert 5.XI.1983
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: WKZ - Poznań

drugiego przęsła doszkarpy ukośnie ustawionej dostawiona cylindryczna klatka schodowa na kamiennym cokole, kryta stożkowym dachem. Otynkowana. W elewacji pd. na wysokości piątego przęsła, pod oknem wmurowana tablica epitafijna.

